

Verksamheten i Postmuseum under 1998

Postmuseums styrelse

Efter beslut i Postens verkställande ledning blev Postmuseum 1998 en egen resultatenhet inom affärsområde Brev. Den nya resultatenheten har fått en egen styrelse med chefen för Posten Brev som ordförande och med representanter för Postens övriga affärsområden och staber som ledamöter. Chefen för Posten Frimärken är vice ordförande och chefen för Postmuseum ledamot. Dessutom ingår en representant vardera för Riksantikvarien, frimärkssamlarna på förslag av Sveriges Filatelist-Förbund, Postmusei Vänner samt Postens fackliga organisationer.

Styrelsen har till uppgift att behandla frågor om Postmuseums organisation och förvaltning samt att fortlöpande bedöma museets ekonomiska situation. Den höll ett första konstituerande sammanträde den 13 mars, då beslut togs om arbetsordning för år 1998.

Styrelsen har under året bestått av följande personer: chefen för affärsområde Brev Bo Alerfeldt, ordförande; chefen för Posten Frimärken Ingegerd Mattsson, vice ordförande; chefen för Postmuseum Gunnar Nordlinder; vidare Bengt Nyström, utsedd av Riksantikvarien; Benny Brewitz, affärsområdena Logistik och Utrikes; Inge Magnusson, affärsområde Försäljning; Majvor Isaksson, Postgirot Bank; Inger Ramqvist, Posten Kommunikation; Börje Wallberg, representant för Postmusei Vänner; Ulla Wengraf, representant för Sveriges Filatelist-Förbund, samt Ulf Lättman, representant för personalorganisationerna i Posten.

Styrelsen har under året hållit fyra sammanträden. Man har noga följt museets verk-

samhet, särskilt vad gäller ekonomi, marknadsföring, utställningsplanering och framtida strategier.

Allmänt

Postmuseum har under året kunnat notera ett mycket högt besöksantal, 107.666, det näst högsta i museets historia.

Mycket av verksamheten har präglats av att Stockholm under 1998 varit Europas kulturhuvudstad. Med anledning av detta har museet satsat extra på utställningar och programverksamhet. De stora utställningarna har samtliga knutit an till ämnet "brev" med årets huvudutställning "Ett brev betyder så mycket" som flaggskepp. Andra stora utställningar har varit "Kärleksbrev", "Brev i konsten" och "Svenska folkets brevlådor". I anslutning till utställningarna har det ordnats brevuppläsning med kända svenska skådespelare.

Ett stort arbete har lagts ned på att ordna upp föremålssamlingarna i det nya magasinet i Tumba. Brevlådor och skyltar har därvid hängts upp på ett dekorativt sätt, för att möjliggöra visningar för intresserade grupper.

Frimärkets Dag den 3 oktober hade åter sitt huvudarrangemang på Postmuseum vilket lockade mer än 2.000 besökare under en och samma dag.

Lokalerna har vid flera tillfällen hyrts ut till företag, föreningar, Postens enheter och privatpersoner.

Postmuseum har utvecklat sin hemsida på

Internet och mäter numera också hur många som besöker den. Från mitten av april, då mätningarna började och fram till årets slut hade den fått mer än 10.000 besök.

I november publicerades i samarbete med Vägverkets museum en bok av tidigare avdelningsdirektören i Vägverket, Eliz Lundin. Bokens titel är *Postvägar, postkontor och postgårdar i 1750-talets Sverige* och bygger på Postmuseums unika kartmaterial, som visar postvägarna i Sverige under 1700-talets mitt. Boken marknadsfördes framgångsrikt till Postmusei Vänners medlemmar samt till alla Sveriges hembygdsföreningar.

Andra hälften av året präglades av planering inför projektet "Ett Postmuseum för 2000-talet", vilket krävde stort engagemang och mycket arbete från personalen. Projektet, som skall fullbordas inom loppet av år 1999, kommer att resultera i stora förändringar för alla delar i museet med undantag för basutställningen i entréplanet och barnverkstaden *Lilla Posten*.

Museichefen har regelbundet deltagit i museichefskollegiets sammanträden. Han har också deltagit i flera möten som ägt rum mellan postmuseicheferna i de nordiska länderna. Det finns goda förutsättningar att vidareutveckla det givande samarbetet mellan de nordiska postmuseerna. Samarbetet ska kunna gälla alla museifrågor från dokumentation, vandringsutställningar och bibliotek till Internet.

Museet har liksom tidigare år haft ett utomordentligt gott samarbete med Postmusei Vänner, som tagit del av museets verksamhet med stort engagemang. Vännerna har vid åtskilliga tillfällen engagerat sig i praktiskt museiarbete till gagn för museet och föreningen. Postmusei Vänner, som är den näst största vänföreningen för museer i landet, har givit museet ett bra ekonomiskt stöd, som möjliggjort förvärv av filatelistiska objekt samt utgivning av böcker och skrifter.

De Historiska dagarna på Riddarholmen och Stockholm Water Festival är exempel på arrangemang där museet varit aktivt och deltagit med framgång. Museets personal har vid dessa tillfällen demonstrerat hur man skriver med gåspenna, viker skrivpapperet till kuvert på gammalt sätt och därefter förseglar brevet med lacksigill.

Samarbetet med frimärksklubbar, samlarföreningar, filatelister och andra med anknytning till museets verksamhet har varit synnerligen gott. Många föreningar håller regelbundet sina sammankomster i museets lokaler. Flera samarrangemang har hållits mellan museet, föreningar och entusiastiska och engagerade personer. Motivsammlaren Ulla Wengraf har t.ex. ordnat välbesökta frimärksträffar för eftermiddagslediga. Kjell Östlid har hållit nybörjarkurser för unga frimärkssamlare. Postmusei Vänner har haft filatelistisk rådgivning till besökare under några lördagar. Värdefullt har också det ömsesidiga utbytet av kunskaper och forskningsresultat mellan föreningar, enskilda forskare och museet varit. Postanställda, pensionärer från Posten och andra privatpersoner har bidragit med material till samlingarna.

Organisation och personal

Museet har varit organiserat i följande enheter:

Föremålsenheten, som svarat för föremåls-, foto- och arkivsamlingarna, dokumentation av postal verksamhet och fotoarbete. Inom enheten har följande tjänstemän arbetat under chefen Olle Synnerholm: Bengt Andersson, Bo Andersson, Stellan Gustafsson, Louise Palme och till 30 juli Sven Tideman.

Filateliénheten, som svarat för insamling, vård och förvaring av de filatelistiska samlingarna. Inom enheten har utförts urval, beskrivning och montering av material ur museets samlingar till interna och externa utställningar inom och utom landet. Följande tjänstemän har arbetat under chefen Britt Westermark: Anne Burgman, Yvonne

Engelbrektsson, Leif Karlsson och Björn Sylwan.

Museibutiken, som sålt frimärken, frimärksprodukter, samlartillbehör, vykort, litteratur och presentartiklar. Butiken har också svarat för försäljningen i Posthuset på Skansen. Under chefen Britt Westermarck har följande tjänstemän arbetat: Anne Burgman, Yvonne Engelbrektsson, Carina Hill, IngaLill Nilsson, Britt Synnerholm och Kaarina Smielkiewicz.

Informations- och utställningsenheten, som svarat för extern information med marknadsföring av museets verksamhet, utställningar, barn- och ungdomsverksamhet, program, visningar och undervisning. Under enhetschefen Vesela Stridsberg har Karin Nygren, Marianne Larsson, Pia Bäckström, Hedvig Bruzæus och Pernilla Åström arbetat. Följande museilärare har anlitats för *Lilla Posten* lördagar, söndagar och skollov: Lotte Lindqvist, Monika Arvidsson t.o.m. 31 maj, Minna Heikki fr.o.m. 1 juni, samt Sigrid Soininen under sommaren och Viveka Nybom fr.o.m. 1 oktober.

Biblioteket, som förvärvat och lånat ut monografier och seriella publikationer inom svensk och utländsk posthistoria och filateli, liksom svenskt postalt tryck. Bibliotekschef har varit Erik Hamberg. Personalen har i övrigt bestått av Monica Jonsson och Karin Norberg. Under Erik Hambergs tjänstledighet fram till början av juli fungerade Karin Norberg som t.f. bibliotekschef. Som vikarie för Karin Norberg arbetade Eva Toll.

Enheten för Lokaler och Säkerhet, som svarat för allmän säkerhet, vakthållning, fastighetsfrågor, lokal- och rekvisitauthyrning samt arbete med och kring föreningen Postmusei Vänner. Chef för enheten har varit Monika Hansson med följande medarbetare: Christer Lindblad, Kerstin Mörk, Mariana Cordier och Bo Elfman. Följande värddar har anlitats på helger och vid andra aktiviteter: Lars Lundqvist, Elin Andersson, Guy Lundin, Susanne Ljungberg och Mathias Jonsson.

Under museichefen Gunnar Nordlinder har Ulla Neurath arbetat som sekreterare och Robert Mattson som ansvarig för datafrågor.

Postmuseum har flera kopior av uniformer till uthyrning.

Föremålssamlingarna

Förvaring, vård och konservering

Årets mest tidskrävande arbete har varit uppordningsarbetena efter flytten till Tumba.

Föremålen har packats upp ur sina flyttemballage för att placeras och senare registreras på respektive platser.

Lokalen för det fotografiska negativarkivet har uppvisat en alltför hög luftfuktighet. Negativ, film och mikrofilm skall ha den svåra kombinationen av kyla (cirka 15 grader) och torr luft (cirka 35% relativ luftfuktighet). Mätningar har skett av luftfuktighet och temperatur under hela året. I slutet av året införskaffades en kraftigare luftavfuktare, som ett försök att lösa problemet.

Mycket arbete har lagts ner på att finna en fungerande databas för registrering av föremål och registrering av foton. Det sista är inte minst viktigt då ett bildinscanningsprojekt startat under året.

Enheten har också ställt ut en släde på Centralposthuset i Stockholm. Posten Utrikes har vidare fått hjälp att dekorera sina lokaler med fotokopior ur museets samlingar.

Ett antal utlånade föremål som återkommit i skadat eller vanställt skick har föranlett en översyn av utlåningsrutinerna, så att museet nu blivit mer restriktivt med utlån. Det är viktigt att vårt kulturarv behålls intakt.

Fältverksamhet och dokumentation

Bland de undersökningar som gjorts är följande:

- En variant på "Post i butik", nämligen Post i hotell i Arlanda stad.
- Stadsbrevbäraren Susanne Tenggren på Söder i Stockholm har fotograferats och intervjuats som en pendang till lantbrevbäraren i Östergötland.

- Postkontoret i Knivsta som dokumenteras fortlöpande fick även i år besök.
- Lokalpostföretaget Borlänge Mail är ännu ett exempel på lokal konkurrens till Posten, liksom Stadsbrev i Valdemarsvik.
- Något i våra dagar så ovanligt som ett nyöppnat postkontor, i stadsdelen Stenhagen Uppsala, som därför dokumenterades.
- Som en uppföljare på tidigare dokumentationer har Tomteboda Postterminal undersökts.
- Arbetstider och schemaläggning för kassörer och brevbärare har dokumenterats.

Registrering och fotografering

Stor möda har lagts ner på att finna en fungerande databas till föremål och foton. Med hjälp av Dokumenthuset AB har 5.202 bilder inscannats. Det är emellertid blott

Stadsbrevbäraren Susanne Tenggren buntar post.

början på ett inscanningsprojekt för muse-
ets bilder, vilket leds av Ulla Neurath.

Databasen "Post" utökades med 188 registe-
ringar. Därmed var totalt 11.952 föremål re-
gistrerade vid årets slut. Antalet forskarbe-
sök uppgick till 218.

116 svartvita och 601 färgbilder har levererats
till beställare inom och utom Posten. Efter-
som fotografen Sven Tideman slutade un-
der året är siffran inte jämförbar med tidiga-
re år.

Den nya databasen "Foto" är ännu inte klar.
Därför har inga negativ registrerats under
året.

Totalt är 7.894 negativ registrerade.

Förvärv av föremål, arkivalier och fotografier

En budkavle med sex inbrända bomärken
från 1800-talets mitt har inköpts, liksom en
kombinerad kuskbock och postlåda använd
på en vanlig bondkärra då posten fördes.

Som gåvor har inkommit ett bläckhorn med
ur och kalender, 2 sparbössor i form av
brevlådor, samt 9 skyltar från nedlagda post-
anstalter på Gotland. Ett oglamoröst före-
mål är en hink av zink som försetts med
posthorn.

Till arkivet har bland annat följande inkom-
mit:

- En pärm om frimärkstillverkning i
Schweiz.
- Amerikabrev från 1899 - 1942 skrivna av
Andrew Godenius.
- 3 filmer om Postsparbanken som över-
förts från nitrutfilm till video av beva-
randeskäl.
- Mikrofilmer med driftskostnader för
Postverkets fordon under åren 1947 -
1950.
- Foton av Solna regions postkontor 1983.
- Utställningsmedaljer efter filatelisten
Nils Strandell.

Susanne Tenggren förbereder brevbärningsturen.

Filatelisamlingarna

Filatelistiska samlingarna

En insamlingskampanj med förfrågan till föreningen Postfolkets medlemmar att donera brevomslag med eller utan innehåll för dokumentation av nutida brevframsändelser genomfördes under året.

Under året har en scanner köpts in och digital inläsning av museets stora brevsamlingar påbörjats. 370 brev har lästs in digitalt.

Den utställda generalsamlingen "Alla Sveriges Frimärken" har kontinuerligt uppdaterats under 1998.

De svenska utställningssamlingarna med svensk respektive engelsk text har utökats och reviderats med totalt 128 blad.

Huvudsamlingen av svenska frimärken har monterats till och med utgåvan "Nobelpristagare-Fysiologi eller Medicin" 1996. Därvid har 221 nya albumblad tillförts samlingen och ställts ut.

Äldre lånesamlingar har under året uppdaterats och ommonterats i samband med utställningar och vid akuta behov.

Från Världspostföreningen har under året erhållits frimärken från ett stort antal länder. Elva bulletiner från Bern, Schweiz har registrerats.

Vid 20 tillfällen har frimärks- och stämpelsamlingar samt donationer studerats av forskare och andra besökare.

Filatelistiskt intressanta objekt som köpts in och donerats av Postmusei vänner ställdes ut på museet vid vänföreningens årsmöte den 31 mars.

I Sverige- och Europarummen på frimärksvåningen har temperatur och luftfuktighet mätts kontinuerligt under året med två termohygrografer. Temperaturen har varierat mellan 15° (dec.) och 26° (juli). Luftfuktigheten visade som lägst 16 % (april) och högst 65 % (sept.).

Förvärv av förlagor och filatelistiska objekt

75 förlagor och offsetförlagor till svenska frimärken och 22 skissförslag har inlevererats till samlingarna från Posten Frimärken. Därjämte har Postmuseum mottagit 76 gravyravdrag och 5.663 tryckprover och normalprover.

Från den privata lokalposten i Mullsjö har erhållits ett stort antal lokalpostmärken, enkasta och på framsändelser.

Accessionsbokförda frimärken under året var 20.833 st.

Accessionsbokförda FDC, maxikort och andra frimärksprodukter var 306 st.

Accessionsbokförda brev och vykort uppgick till 27 st.

Gåvor från Postmusei vänner

Samtliga filatelistiska inköp under 1998 betalades av Postmusei Vänner och donerades till Postmuseum. Bland dessa märks:

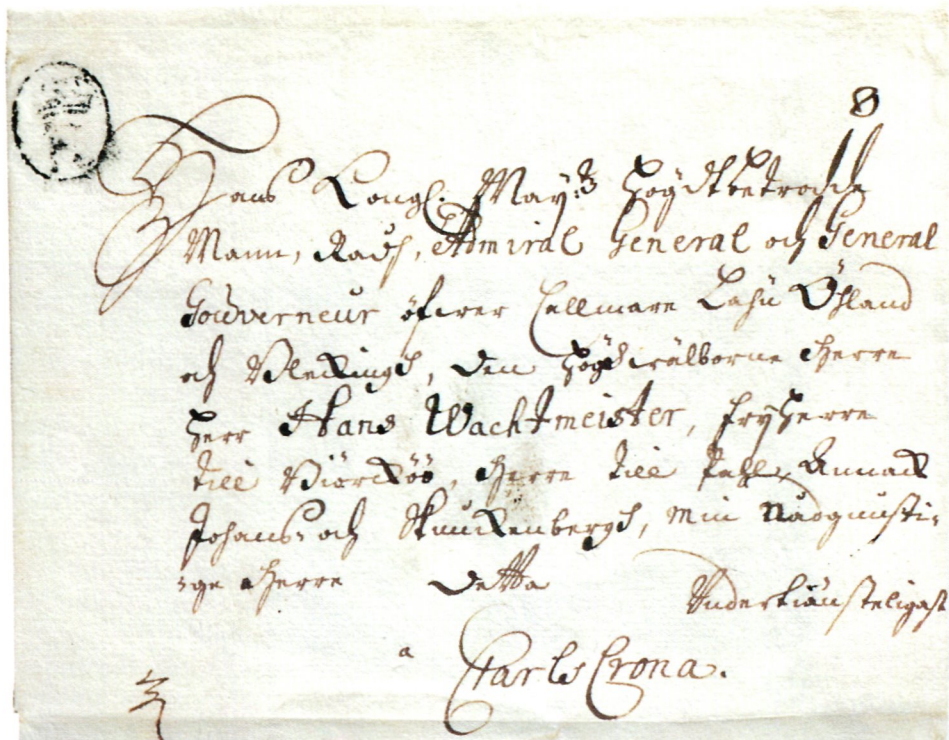
Ett brev med F-stämpel (typ 1) från 1686 adresserat till "Hans Wachtmeister, Carlskrona, guvernör över Kalmar län och Blekinge".

Ett brev med stämpeln "Obetalt fr. Danmark H.borg, 6 maj 1849" samt med lösenanteckning "18 Sk" sänt från den svenske frivillige soldaten August Duse till fadern Gustaf Duse. Duse deltog på dansk sida i kriget mot Tyskland och hörde till dem som stupade.

Ett lösenbrev med stämpeln "Med ångbåt 29.6.1852. Lösen 4 Sk". På baksidan anteckningen "Lösen betald af fru canslern".

Ett brev med 2 st. 9 öre och 3 st. 30 öre Vapentyp skickat från Skene till London, Storbritannien den 18 juni 1862.

Ett rekommenderat brevomslag med 24 öre Vapentyp samt 3 och 20 öre Liggande lejon avsänt från Eksjö den 30 augusti 1866.

F-stämpel på brev till Karlskrona. Gåva från Postmusei Vänner.

Brev från 1852 med Uddevallas lösenstämpel. Gåva från Postmusei Vänner.

Ett brevkort med 5 öre Oscar II sänt från Fjällnäs den 20 december 1900 via Röros i Norge till Filipstad.

En lokal inkasseringspostanvisning med 40 öre Postemblem stämplad i Malmö den 28 augusti 1921.

Ett rekommenderat expressbrev till Helsingfors, Finland med 2 st. 40 öre och 1 st. 60 öre Postemblem och 20 öre Gustaf V en face, avstämplat i Stockholm den 1 juni 1921.

Ett rekommenderat postförskottsbrev till Oslo, Norge med 2 st. 40 öre Postemblem avsänt från Stockholm den 21 oktober 1929.

Ett söndagsbrev med S-etikett, frankerat med 25 öre Polhem, skickat från Kävlinge till Malmö den 23 september 1951.

Ett vågrätt trestrip med 3 öre stora tjänstefrimärken tandn. 14, stämplade Sörby den 25 september 1874.

Ett rekommenderat tjänstebrev frankerat med 12 och 30 öre stora tjänstefrimärken tandn. 13, stämplade Enköping 23.6.1883.

Ett expressbefordrat militärbrev frankerat med svarsmärke (M 11) i kombination med 2 st. 15 öre brun Gustaf V profil höger, som tillägg för expressbefordran. Brevet är avsänt från Lekeryd den 22 augusti 1944.

En blankett (131, aug. 30), "Begäran om adressförändring eller återtagande" inlämnad på postkontoret Malmö 1 den 8 februari 1945 och behandlad på postkontoret i Ängelholm. Frankeringen utgörs av 40 öre Svenska Flottan.

Brev med 2 x 9 öre och 3 x 30 öre Vapentyp till Storbritannien 1862.
Gåva från Postmusei Vänner.

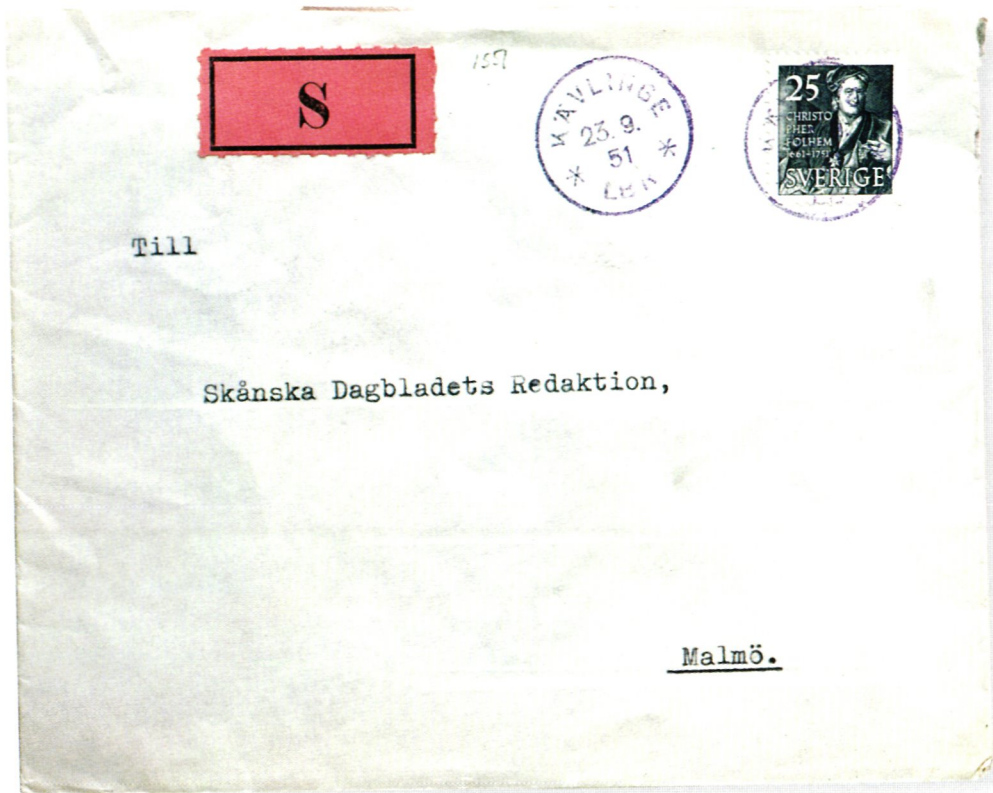

Rekommenderat brev med 24 öre Vapentyp samt 3 och 20 öre Lejontyp, stämplat 1866.
Gåva från Postmusei Vänner.

Rekommenderat postförskottsbrev till Norge med 2 x 40 öre Postemblem, stämplat 1929.
Gåva från Postmusei Vänner.

Brev med S-etikett för söndagsbrevbäring, frankerat med 25 öre Polhem och skickat 1951.
Gåva från Postmusei Vänner.

Rekommenderat brev med 12 och 30 öre stora tjänstefrimärken, stämplat 1883.
Gåva från Postmusei Vänner.

1402

Begäran om adressförändring eller återtagande

(en till postbefordran avlämnad försändelse.)

Försändelsen utgjordes av {
 brev, kortbrev, brevkort, korsband, paket,
 postanvisning å kr. öre,
 inbetalningskort
 inbetalningskort — utbetalningskort å kr. öre och
 inkasseringshandling
 med postgirokonto nr

Försändelsen var {
 rekommenderad
 assurerad för 18 kr. öre och adresserad
 belagd med postförskott å
 till *C. Ljungberg & Co. Enkelvit Angellhalan*
 (för inbetalningskort uppgives även nummer å det postgirokonto, inbetalningen avsett)

Undertecknad, som den *7 febr.* 19*45* från härvarande postanstalt av-
 sänt ovan angivna försändelse, anhåller härmed, att {
 försändelsen återställes till mig
 försändelsen befordras
 beloppet gottskrives utbetalas
 titl.....
 (Då belopp skall gottskrivas postgirokonto, utsättes tydligt kontonummer)
 (utan postförskottsbeloppets utkrävande,
 mot erläggande av till öre nedsatt postförskottsbelopp

Blankett för adressförändring eller återtagande av försändelse frankerat med 40 öre Flottan, stämplat 1945.
 Gåva från Postmusei Vänner.

Brev med bågstämpel makulerat i Göteborg 1 juli 1830. Gåva från Gunnar Mattsson, Göteborg.

Frimärksutställningar inom Sverige

Postmuseum har under året ställt ut följande exponat:

"Våra mest populära frimärken" och ett urval frimärken från Valborg Anderssons donation "Blommor på frimärken" i Örn-sköldsvik.

Frimärksförlagor av konstnären Bo Lundwall på Himmelsberga museum, Öland.

Ett 35-tal svenska frimärken i samband en med utställning på Grafikens Hus i Mariefred.

"Fladdermöss på frimärken" på Naturhistoriska Riksmuseet, Stockholm.

"Fartyg på frimärken" i Falkenberg.

Under september och oktober, samt den 19 december, visades 48 albumblad med filatelistiska objekt med anknytning till Uddevala, i samband med stadens 500-års jubileum.

Frimärksutställningar utomlands

I samarbete med den svenska ambassaden i Helsingfors visades utställningen "Svenskar i världen" (240 albumblad) på ett flertal platser i Finland under september och oktober 1998.

"Paris Ballongpostbrev" ur våra samlingar visades på en utställning om luftpost på Postmuseum i Oslo under september månad.

Museibutiken

I museets butik såldes frimärken, frimärksprodukter, samlartillbehör, vykort, litteratur och presentartiklar med anknytning till Postmusei verksamhet. Dessutom handstämplades vanliga och rekommenderade brev för postbefordran.

Under året gjordes speciella temasatsningar i butiken som komplement till Postmuseums större tillfälliga utställningar och till barnverksamheten.

Posthuset på Skansen var under 1998 öppet alla dagar under tiden 1 juni – 31 augusti samt under Skansens julmarknadsdagar den 29 november, 6 och 13 december.

Antalet besökare på Skansens posthus var 10.187 personer under sommarmånaderna och 1.385 personer under de tre julmarknadsdagarna. Totalt kom 11.572 besökare.

Butiken har vidare deltagit med försäljning vid den Historiska Festivalen på Riddarholmen den 30 maj – 1 juni, samt på Stockholm Water Festival den 8 – 15 augusti.

Publik verksamhet

Postmuseums öppettider var under 1998: tisdagar-söndagar 11-16, onsdagar 11-19, måndagar stängt. Under maj-augusti var öppettiderna på onsdagar 11-16.

1998 besöktes museet av 107.666 besökare (99.721), det näst största antalet sedan museet öppnade år 1906. (Det största antalet var år 1996 då 115.056 besökte museet). Till detta kommer 11.572 besök i det av museet bemanade posthuset på Skansen, samt besök vid andra externa, av museet skötta, evenemang ung. 5.000 personer. Det totala antalet besökare i museet och vid andra evenemang uppgick alltså till 122.853 (122.922).

Utställningar

Ålands posthistoria under 300 år

14 januari – 1 mars

Ålands läge mitt i Östersjön, mellan Sverige och Finland, har påverkat dess spännande posthistoria. Folke Löfström berättade om detta i sin prisbelönta samling "Ålands posthistoria under 300 år 1636-1936" som visades. Samlingen har vunnit både stor uppskattning och fina utmärkelser utomlands på grund av sin vackra utformning och intressanta objekt.

Skulpturer med frimärken

21 januari – 1 mars

Bert Lycke från Lerum har länge arbetat med skulpturer av frimärken. Här visade han ett urval tillsammans med ett antal reliefer. Konstverken är utförda i blandteknik, men mest i papper maché, varvid det yttersta skiktet består av frimärken. Dessa är utvalda för att passa till olika personer. Carl von Linné är t.ex. gjord enbart med blommotiv och Ingmar Bergman med film- och teatermotiv.

Svenska hus

3 mars – 22 mars

Riksutställningars mycket uppskattade vandringsutställning avslutade sin turné runt Sverige hos Postmuseum. Detta skedde med anledning av att den fjärde frimärksserien med motiv "Svenska hus" utgavs den 19 mars. Utställningen liksom frimärkena ingick i det stora projektet "Staden" som innehöll både TV-program och utställningar under Kulturhuvudstadsåret. Det var en spännande utställning med ett glashus med ett hundratal husmodeller och ett rött trähus med inspirationsmaterial. Fyra bord med husmodeller ingick också i utställningen. Under de första dagarna av utställningen pågick ett seminarium på temat "Staden", arrangerat av Riksutställningar.

Ett brev betyder så mycket

28 mars 1998 - 6 juni 1999

Postmuseum satsade stort på temat "Brev" under Kulturhuvudstadsåret 1998. Hela museet genomsyrades av detta – från barnverkstaden *Lilla Posten*, basutställningen "Brevet – en resa genom sekler" och flera mindre utställningar till den stora och mycket omtyckta utställningen "Ett brev betyder så mycket" med vilken museet deltog i Kulturhuvudstadens officiella program.

Utställningen tog upp fyrtio brev som på olika sätt har varit betydelsefulla för kontak-

Thore Skogman framförde sin egen sång
Ett brev betyder så mycket när utställningen med
samma namn invigdes. Här syns han tillsammans
med museichefen Gunnar Nordlinder.

Foto: Yngve Hellström.

ten mellan människor under olika tider. Greta Garbos brev till sin väninna i Sverige, drottning Kristinas, August Strindbergs och Selma Lagerlöfs, men också 16-åriga Emmis och mormors brev. I utställningen visades brev från kända och okända personer, omsorgsfullt utvalda för att var och ett av dem har ett starkt och spännande innehåll, med alla slags känslor, från kärlek till hat, från sorg till glädje.

Utställningen invigdes av chefen för Posten Brev Bo Alerfeldt. I invigningen deltog också Thore Skogman, som framförde sin specialkomponerade sång till Postens klassiska brevkampanj på 1960-talet "Ett brev betyder så mycket". Dramatensködespelarna Anita Björk och Jan-Olof Strandberg framförde scener ur pjäsen "Kärleksbrev" av A. R. Guernsey.

Brev i konst

28 mars – 6 september

Brevets betydelse är stor även som motiv inom konsten. I Postmuseums samlingar finns målningar och grafiska blad från olika tider, där brevet spelar en central roll. Ett antal av dessa verk samt ett urval målningar, teckningar och grafiska blad från bland annat Nationalmuseum visades.

Kärleksbrev

28 mars – 6 september

Posten och tidskriften *amelia* utlyste 1997 tävlingen "Vackraste kärleksbrevet". Juryn överhopades av fantastiska brev från hela svenska folket. Första priset gick till Solveig Ljusberg från Stockholm. Hennes originella brev i form av en färgglad bilderbok visades tillsammans med de övriga prisbelönta och hedersomnämnda breven samt ett hundratal av de tusentals brev som deltog i tävlingen.

Mystiska brev på dagis

28 mars – 6 september

Under hösten och vintern 1997 arbetade femåringarna på daghemmet Sitting Bull på Södermalm i Stockholm med temat brev. Barnen var flitiga både på Postmuseum och på daghemmet. Resultatet visades i utställningen. Här fick besökarna se vad ett brev är för dem i de målningar och teckningar de har skapat. Meningen var att utställningen skulle inspirera andra förskolor att arbeta med temat brev, men också alla de barn som besökte museet.

Musse Pigg 70 år!

7 april – 4 oktober

År 1928 mötte Mickey Mouse för första gången sin publik. Det var i den tecknade kortfilmen "Steamboat Willie". Det blev succé och "musfeber" utbröt i USA och så småningom även i Sverige, där figuren döp-

tes till Musse Pigg. En som fortfarande lider av "musfeber" är konstnären Lasse Åberg, som i många år varit Musse-samlare. En del av sin samling, främst vykort och frimärken, ställde Lasse Åberg ut på Postmuseum för att hylla 70-åringen. Han deltog dessutom på vernissagen till besökarnas förtjusning.

Svenska folkets brevlådor

23 september 1998 – 11 april 1999

Denna mycket uppskattade utställning inspirerades av tidningen *ICA-kurirens* tävling "Sveriges bästa brevlåda" som lockade till sig många deltagare med fantasifulla lådor. Ett trettioital av dessa lådor visades i utställningen. Röda stugor, blommor och husdjur var de vanligaste motiven. På utställningen fanns också post- och brevlådor ur Postmusei samlingar. Här berättades också vad det är för skillnad mellan en postlåda och en brevlåda: i postlådan lägger brevbäraren posten till mottagarna och i den gula eller blåa brevlådan lägger avsändarna sina brev som de vill skicka. Fotografierna Rune Lindh och Sven Tideman visade ett urval fotografier av post- och brevlådor. Under utställningstiden visades också ett bildspel av Rune Lindh på temat konsthändig målad låda. Utställningen invigdes av Mark Levgood, känd TV-profil.

Mystiska brev i skolan

23 september 1998 – 11 april 1999

Under 1997-98 har eleverna på mellanstadieets kulturklasser med bildinriktning från Vårbackaskolan i Värby Gård, söder om Stockholm, arbetat med temat brev. Dels har eleverna varit på Postmuseum och arbetat med temat, dels har de arbetat i skolan. På museet har eleverna spelat teater för varandra, tittat på brev från olika århundraden och skrivit gammaldags brev. I skolan har de sedan arbetat vidare med att illustrera sina intryck och tankar om brev. Det har bland annat blivit frimärken med elevernas självporträtt och jättelika kuvert.

Brev till mig själv

21 oktober 1998 – 11 april 1999

Formgivaren och tecknaren Elisabet Berg från Uppsala dekorerar ofta breven hon skickar. Det tråkiga är att hon inte har något av konstverken kvar. Då slog det henne: Varför inte skriva brev till mig själv? Det har hittills resulterat i 107 brev som är vackert dekorerade med matchande frimärken och handskrivna adresser. Konsthantverk med brevtema visades också på utställningen.

Program

Programverksamheten anknöt för det mesta till de pågående utställningarna med musik- och teaterevenemang, föredrag, filmvisningar och andra aktiviteter. Här ingick också barnverkstaden *Lilla Posten* som var öppen för lågstadbarn lördagar-söndagar och skollov kl 12-15. Totalt genomfördes under året 315 program.

Ett av bidragen i utställningen *Svenska folkets brevlådor* hade skickats in av Ingrid Jönsson i Skara.

Foto: Sven Tideman.

Ett av Elisabet Bergs konstnärliga brev i miniutställningen *Brev till mig själv*. Foto: Sven Tideman.

Under året arrangerades olika program under rubriken *Brev – i ord och ton* på museet. *Musikprogrammen* var mycket välbesökta och uppskattade av publiken. De innehöll bland annat opera, folkmusik, jazz och populärmusik och vände sig till både vuxna och barn. *Föredragen* lockade många intresserade. Här kan nämnas docent Christina Sjöblads föreläsning om kvinnligt brevskrivande på 1700-talet, programmet om August Strindbergs och Harriet Bosses korrespondens, då docent Björn Meidal föreläste och skådespelaren Björn Granath läste valda delar ur Strindbergs brev, programmet om Edith Södergrans brev med skådespelerskan Stina Ekblad, Christina Schollins läsning av kärleksbrev, kalligrafen Annika Rücker som berättade om skönskrift och vackra brev och Göran Palms mycket uppskattade brevcafé då besökarna kunde läsa upp medhavda brev. Ett par andra omtyckta inslag var de

modellbyggarhelger för hela familjen som arrangerades i samband med utställningen *Svenska hus*.

Särskilda arrangemang anordnades i samband med de sex *frimärksutgivningarna*, bland annat i samband med utgivningen på *Frimärkets Dag* den 3 oktober, då evenemanget lockade mer än 2.000 besökare. Ett av inslagen var *Barnens brevlåda* - om och kring Sven Jerring - med Ulf Elfving. Radio P4 sände direkt från museet fyra timmar över hela Stockholmsområdet. Den 8 februari arrangerades en *museidag* tillsammans med övriga Stockholmsmuseer och i samarbete med *Dagens Nyheter*. *Tipstävlingen Nostippen* genomfördes under året fem gånger. Under sommaren pågick *Sommar-Nostippen*. *Skollovsprogram* arrangerades med bland annat aktiviteter i barnverkstaden *Lilla Posten* då det gjordes extra satsningar på temat

brev, t.ex. att skriva världens längsta brev till kronprinsessan Victoria.

Året har inneburit många tillfällen till samarbete med föreningar. *Roligt med frimärken* för barn och ungdom anordnades av Sveriges frimärksungdom Stockholmsdistriktet vid tio tillfällen under året. Föreningen arrangerade också ett välbesökt *Jul på Postmuseum* i samarbete med museet. Tillsammans med Stockholms Motivsamlarklubb (SMK) genomfördes *Frimärksträffar för eftermiddagslediga* vid 15 tillfällen under vår och höst. SMK arrangerade *Vår frimärkssalong* den 17-22 mars på temat "Svenska hus". Klubben firade sitt 35-års jubileum den 14-15 november med utställningar, minnespoststämpling och föredrag. Stockholms Filatelist-Förenings ungdomsavdelning arrangerande under hösten välbesökta *frimärksverkstäder* för barn och ungdom vid tre tillfällen. En *Posthistorisk Dag* arrangerades i november i samarbete med Sällskapet för Svensk Posthistorisk Dokumentation. Hembygdsfilatelisterna presenterade sig och visade ett urval ur några hembygdsamlingar en helg i slutet av november.

Följande föreningar höll regelbundet möten i museet: Frimärksklubben CGT, Föreningen Frimärksbörsen, Föreningen för Kinafilateli, Stockholms Filatelist-Förening, Stockholms Filatelist-Förening ungdomsavdelningen, Stockholms Motivsamlarklubb, Sveriges Militärpostsällskap. Samlarföreningen Bältespännarna, Statspensionärernas frimärksklubb samt Svenska Frimärksbytesföreningen.

Visningar

Totalt genomfördes under året 189 gruppvisningar för 3.686 personer. 118 av visningarna var för barn och ungdom, som till exempel skolprogrammen för barn på låg- och mellanstadiet, programmet *Leka Post* i barnverkstaden *Lilla Posten* för sexårsgrupper samt visningar av utställningen *Ett brev betyder så mycket* för högstadies- och gymnasieklasser.

Skolorna i Stockholm bjöds in till särskilda

visningar och program med anknytning till brevskrivande. Under året genomfördes också allmänna visningar på onsdagkvällar och söndagar av utställningen *Ett brev betyder så mycket*. Särskilda barnvisningar i basutställningarna arrangerades på skolloven.

Marknadsföring

Information om utställningar och programverksamhet skickades regelbundet ut till massmedia. Detta resulterade i ett stort antal tidningsartiklar (cirka 244), evenemangsnotiser (cirka 448), inslag i radio och TV (41). Annonsering skedde varje vecka i *Dagens Nyheter*, *Svenska Dagbladet* och *Metro* under rubriken "Museer". Ett antal separatanonser gjordes också i dessa tidningar. Annonser infördes även i fackpress och lokal-tidningar samt turistpublikationer. Totalt annonserades det vid 262 tillfällen.

Affischer, vernissagekort/inbjudningar och programblad framställdes för de olika utställningarna och skickades ut till utvalda målgrupper, som till exempel bibliotek, museer, postkontor, hotell, frimärksklubbar, frimärkshandlare, skolor, studieförbund, turistbyråer, kulturinstitutioner och föreningar, däribland till drygt 3.000 medlemmar i Föreningen Postmusei Vänner.

Till utställningen *Ett brev betyder så mycket* trycktes förutom små även stora affischer som anslogs på stolptavlor och andra platser runt om i StorStockholm, samt på kultur-tavlorna i tunnelbanan. *Lilla Postens* affischer anslogs också på ett antal ställen i Stockholm.

Programbladet *Nytt på Postmuseum* gavs ut med tre nummer i en upplaga av 18.000 exemplar per nummer. De skickades ut till olika målgrupper (se ovan) samt också till Postmusei Vänners medlemmar. *Nytt på Postmuseum* delades ut på museet och på andra platser, till exempel på postkontor, bibliotek och på Kulturhusets informationscentrum för Kulturhuvudstadsåret, turistbyråer samt i samband med frimärksutställningar, mässor och andra externa evenemang i Stockholm

och ute i landet. I samarbete med Svenskt Kulturarv producerades en folder om Postmuseum på svenska, engelska och tyska i 40.000 exemplar. Foldern distribuerades av Svenskt Kulturarv till hotell, turistbyråer, mässor och dylikt i Stockholm och övriga landet tillsammans med flera andra museers foldrar.

Till utställningen *Ett brev betyder så mycket* producerades en katalog med samma titel med artiklar om tio av utställningens brev skrivna av museets medarbetare.

Museet marknadsförde sig också tillsammans med andra museer på *Bröd och Skådespel*, Stockholms Historiska Festival på Riddarholmen på våren, på *Vattenfestivalen* i augusti samt på *Nordiska museets barndag* i december. Många människor lockades till museets stånd där personal lärde ut hur man skriver gammaldags brev.

Biblioteket

Under 1998 var biblioteket öppet för allmänheten tisdag-fredag 12-15. Onsdagar hade biblioteket kvällsöppet fram till 19, med undantag för perioden maj-augusti.

Antalet nyförvärv av böcker uppgick till 537. Biblioteket har vidare prenumererat på eller erhållit 184 tidskrifter från olika länder, med filatelistiskt, posthistoriskt eller postalt innehåll. Genom köp eller gåvor har biblioteket fått 88 auktionskataloger.

Två större donationer har mottagits, dels ungefär 15 hyllmeter tidskrifter och utställningskataloger efter George B. Lindberg, dels ett stort antal huvudsakligen auktions- och utställningskataloger från Göteborgs universitetsbibliotek.

I bibliotekets databas "Book" har 2.324 dokument registrerats. Totalt innehöll "Book" 36.504 dokument vid årets slut. Katalogisering har även skett i den nationella databasen Libris. I februari installerades ett nytt lokalt datoriserat bibliotekssystem, Mikro-marc.

Biblioteket har under året haft 2.462 besök.

Antalet utlån uppgick till 2.464. En stadig ökning av antalet interurbanlån har även kunnat noteras.

Utrustning för läsning av mikrofilm och mikrofiche har funnits tillgänglig för besökarna.

Publikationer

I samband med att brevutställningen öppnades publicerades katalogen *"Ett brev betyder så mycket"* som nr. 42 i serien *Meddelanden från Postmuseum*. Under senhösten utkom *Postvägar, postkontor och postgårdar i 1750-talets Sverige*, författad av Eliz Lundin. Boken, som bygger på kartmaterial i museets samlingar och utkom som nr. 43 i *Meddelanden från Postmuseum*, är utgiven i samarbete med Vägverkets museum i Borlänge. Tryckningen bekostades av Postmusei Vänner.

Årsboken *Posttryttaren* utkom i början av december. Redaktör var Erik Hamberg.

Minnespoststämplor använda i Postmuseum 1998.

